

HET SAENREDAM

MAVO - HAVO

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Doel van het pestprotocol.....	5
Wat is Pesten?.....	6
• Pesten of plagen	
• De gepeste leerling	
• De pester	
• De meelopers en andere leerlingen	
• Uitgangspunten bij het pestprotocol	
Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten	8
• Bij de gepeste leerling	
• Bij de pester	
• Bij de ouders	
Het Pestprotocol	9
• De preventie van pestproblemen preventieve maatregelen	
• Wat kan ik als ouder doen om pesten te voorkomen?	
• Repressieve maatregelen	
• Hoe kan pestgedrag kenbaar gemaakt worden?	
• Concrete pedagogische invulling	
• Evaluatie	
Protocol cyberpesten.....	13
• Internetprotocol	
• Wat wordt onder cyberpesten verstaan	
• Effecten	
• Verantwoordelijkheid school	
• Cyber pesten kan strafbaar zijn	
• Preventieve maatregelen	
• Aanpak	
• Repressieve maatregelen	

Stappenplan bij (cyber)pesten... 15

Bijlagen: 15

- Stappenplan melding van pesten 16
- Verkort stappenplan..... 18
- Registratie formulier pesten 19
- Evaluatie formulier pesten 20
- Voorbeeld tien gouden regels 21
- Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen 21
- Gebruik computers en internetprotocol op het Het Saenredam 22
- Wettelijke bepalingen Cyberpesten stabbare feiten 23

Inleiding

Voor alle collega's van het Het Saenredam en voor u als ouders van onze leerlingen ligt het pestprotocol van het Het Saenredam. Voor iedere school bestaat de wettelijke verplichting om een pestprotocol op te stellen en een anti-pestcoördinator aan te stellen.

Pesten is van alle tijden. Een open schoolklimaat en een open oog en oor voor onze leerlingen zijn belangrijk om pesten te signaleren en bespreekbaar te maken. Dat is waar we op het Saenredam met elkaar naar streven. Zal dat altijd in alle gevallen lukken? Nee, het kan altijd zijn dat we pestgedrag niet opmerken. In dat geval hopen we dat u als ouders zich ook vrij genoeg voelt om pestgedrag wel bespreekbaar te maken op school. Op de eerste plaats bij de mentor! Hij of zij kan dan het ongewenste gedrag bespreekbaar maken. We hopen ook dat dit protocol ons en u helpt om gezamenlijk op te treden in geval van pestgedrag.

Ieder kind verdient immers dat we ons inspannen om een plezierige schooltijd voor hem of haar mogelijk te maken.

M. Hendriks

Directeur Het Saenredam

Doel van het pestprotocol

Het pestprotocol is bedoeld om duidelijkheid te scheppen rondom het thema pesten. Wanneer pesten voorkomt op school is het goed dat er duidelijkheid is over hoe het beste gehandeld kan worden. Ook wanneer er geen vermoeden is van pesten is duidelijkheid over pesten bij zowel leerkrachten als leerlingen belangrijk.

Er zijn dus twee doelen van dit protocol te noemen:

1. duidelijkheid over (cyber) pesten in het algemeen bij leerkracht, leerling en ouders
2. duidelijkheid over hoe te handelen wanneer (cyber)pesten voorkomt

De acties die we ondernemen zijn niet statisch. Afhankelijk van alle andere ontwikkelingen binnen de school, zal ook het handelen rond pesten zich verder ontwikkelen. In dat geval zal dit protocol aangepast worden.

Voor de tekst van de protocol is gedeeltelijk gebruik gemaakt van het pestprotocol van het Don Bosco College, die weer gebruik hebben gemaakt van pestprotocollen van andere scholen. De aanpak van pesten heeft echter een duidelijk eigen karakter.

Wij vinden het van het grootste belang dat alle leerlingen zich bij ons veilig voelen, daarbij is vroegtijdig signaleren en/of melden van pestgedrag essentieel.

Wat is pesten?

Pesten of plagen?

Plagen gebeurt tussen twee of meer leerlingen. Het is niet altijd leuk, maar het is meestal niet gemeen bedoeld. Het is bedoeld als grapje. Het kan natuurlijk wel verkeerd overkomen, maar later kun je heel goed zeggen dat het je spijt. Vaak is het wel zo dat de 'geplaagde' er om lacht, zijn schouders ophaalt of een gevatte opmerking terug maakt. Het gebeurt openlijk. Bij plagen is er sprake van gelijkheid tussen plager en geplaagde.

Pesten is duidelijk iets anders. Er zitten vaak kwade bedoelingen achter en het duurt meestal (met of zonder tussenpozen) langer. Er is sprake van ongelijkheid tussen de pester en het kind dat gepest wordt. In de meeste gevallen is steeds hetzelfde kind (of kinderen) het slachtoffer en zijn het ook steeds dezelfde pesters. Pesten vindt vaak plaats buiten het zicht van ouders of leerkrachten.

We spreken dus van pesten als er een duidelijk aanwijsbaar, min of meer weerloos slachtoffer is aan te wijzen dat te lijden heeft onder regelmatig terugkerend fysiek en/of psychisch geweld van klasgenoten of anderen.

We spreken dus van pesten als duidelijk aantoonbaar is, dat het slachtoffer weerloos is en te lijden heeft onder regelmatig terugkerend fysiek en/of psychisch geweld van klasgenoten of anderen.

Een klimaat waarin gepest wordt tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus genomen worden.

Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt zodat het moeilijk is om er greep op te krijgen. En zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan. Docenten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak samen met de ouders en de leerlingen zelf bij het tegengaan van pesten. Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Over wie hebben we het?

De gepeste leerling:

Alle leerlingen hebben de kans om gepest te worden. Een leerling dat wordt gepest praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn; schaamte, angst dat ouders met de school of met de pester gaan praten en dat het pesten dan nog erger wordt, het probleem lijkt onoplosbaar. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen gepest worden in situaties waarin pesters al de kans krijgen om het slachtoffer te pakken te nemen. Er is dan al

sprake van een onveilige situatie, waarin een pester zich kan manifesteren en zich daarin ook nog verder kan ontwikkelen.

Veel leerlingen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat dan ook uit naar hun kwelgeesten. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep, ze durven weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor de gepeste leerling in een vicieuze cirkel komt, waar het zonder hulp moeilijk uitkomt.

De pester:

Pesters zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Pesters krijgen vaak andere leerlingen mee, want wie meedoet loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- *Een problematische thuissituatie
- *Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken
- *Het moeten spelen van een niet-passende rol
- *Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- *Een gevoel van incompetentie op school
- *Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid)

Het komt ook regelmatig voor dat een pestkop een leerling is dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of was. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een leerling zich bijvoorbeeld in een andere omgeving dan waar zijn slachtofferrol zich afspeelt, vervolgens als pester gaan opstellen en manifesteren. "Laten pesten doet pesten".

Meisjes pesten minder openlijk dan jongens en vaak op een subtiele manier, waarbij de uitdaging naar het gezag ter plekke niet echt aan de orde is. Ze pesten meer met woorden, maken geniepige opmerkingen of sluiten andere leerlingen buiten. Meisjes opereren minder individueel en meer met groepsvorming in de zin van er al dan niet bij te horen. Fysiek geweld komt bij deze groep pesters veel minder voor.

Een succesvolle pester leert niet om zijn agressie op een andere manier te uiten dan door het ongewenste pestgedrag te vertonen. Ook pesters hebben op langer termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes op lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht en het delen in die macht.

De meelopers en andere leerlingen:

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

Als er gepest wordt, is er altijd een groep die zich afzijdig houdt. Ze doen niet mee omdat ze het gemeen vinden, maar ze doen er ook niets aan om het pesten op te laten houden. Ze nemen het niet op voor het slachtoffer uit angst om zelf ook gepest te worden. Dus houden ze hun mond. Door structureel aandacht aan dit onderwerp te besteden, kunnen leerlingen die bij deze middengroep horen zich bewust worden van hun rol als het om pesten gaat.

Uitgangspunten bij het pestprotocol:

1. Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem op de school zowel voor de leerkrachten als de ouders, de leerlingen, de gepeste leerlingen, de pesters en de zwijgende middengroep.
2. De school heeft een wettelijke inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt ervaren en in het geheel niet wordt geaccepteerd.
3. Leerkrachten moeten tijdig inzien en alert zijn op pestgedrag in algemene zin. Indien pestgedrag plaats vindt, moeten leerkrachten duidelijk stelling en actie ondernemen tegen dit gedrag. De verantwoordelijkheid blijft te allen tijde liggen bij de school.
4. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen weer plaats vindt, voert de school de uitgewerkte protocollaire procedure uit.
5. Dit pestprotocol wordt door het hele team en de medezeggenschapsraad onderschreven en ook alle ouders ter inzage aangeboden.

Te verwachten problemen bij de aanpak van pesten

Bij de gepeste leerling:

Een gepeste leerling schaamt zich vaak. Pesten is een groot probleem voor leerlingen en zorgt ook voor een evenredig groot probleem bij erkenning en de aanpak ervan. Veel gepeste leerlingen doen er dan uiteindelijk ook maar het zwijgen toe en vereenzamen. De angst wordt aanvankelijk nog groter als het pesten bespreekbaar gemaakt wordt door de ouders, waardoor het gepeste kind eens te meer met gevolgen van het pesten kan worden geconfronteerd. De leerling praat liever niet over het feit dat hij/of zij gepest wordt. De angst uit zich vaak in lichamelijke klachten als regelmatig hoofdpijn of buikpijn.

Bij de pester:

Soms blijken de pesters echter net zo opgelucht als de slachtoffers bij een duidelijke aanpak. Er wordt immers ook aandacht besteed aan hun onmacht om normaal met andere kinderen een relatie op te bouwen. Bij een aantal pesters is dat hun liefste wens waardoor ze echter helaas onmachtig zijn door het ontbreken van het hanteren van de juiste vaardigheden.

De zwijgende middengroep:

Daarnaast is het goed te weten dat er altijd leerlingen zijn die zich schuldig voelen omdat ze niet op kunnen komen voor het slachtoffer door actief te helpen of een volwassene te hulp roepen. Ook zijn er altijd leerlingen die helemaal niet in de gaten hebben dat er in hun omgeving gepest wordt. Ze zien wel het een en ander gebeuren, maar kunnen de gebeurtenissen niet bestempelen als pestgedrag, waar gepeste leerlingen erg veel last van ondervinden.

Bij de ouders:

Ouders van leerlingen hebben vaak moeite om hun kind terug te zien in de rol van meeloper of pester. Ouders beschikken niet altijd over de juiste informatie en ook het zich op beperkte schaal voordoen van conflictsituaties tussen groepen leerlingen, zorgt ervoor dat er nauwelijks vergelijkingsmateriaal voorhanden is. Een pester op school hoeft zich in de thuissituatie niet als pester te manifesteren. Sommige ouders zien ook de ernst van de situatie onvoldoende in.

Zij vertalen het pestgedrag van hun kind in weerbaar gedrag. Hun kind maakt echter een abnormale ontwikkeling door, die op latere leeftijd tot grote gevolgen kan lijden. Andere ouders zien er niet meer in dan wat onschuldige kwajongensstreken. De slogan: "Ach iedereen is wel eens gepest, u toch ook?" geeft de visie van dit gedrag aardig weer. Ouders en pesters moeten ervan doordrongen worden dat pestgedrag ongewenst is.

Het Pestprotocol

Maatregelen:

De preventie van pestproblemen proberen we te bereiken:

- Door te zorgen dat iedereen werkzaam op school voldoende informatie heeft over pest in het algemeen en het aanpakken hiervan.
- Door op teamvergaderingen ruimte te geven om ernstige problemen met de collega's te bespreken.
- Door tijdens de groeps/leerling-besprekingen met de gedragswetenschapper aandacht te hebben voor deze problemen of de dreiging ervan.
- Door docenten te laten surveilleren tijdens de pauze

Preventieve maatregelen:

Elke mentor bespreekt ergens aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken en regels in de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. De mentor maakt samen met de klas afspraken over pesten.

(Deze regels zijn samen met de leerlingen opgesteld. De regels zijn richtinggevend voor gewenst gedrag.)

Richtlijnen hiervoor zijn:

- We gebruiken alleen woorden die we zelf ook leuk vinden om te horen.
- Eerst luisteren, dan pas reageren.
- Iedereen wordt betrokken bij activiteiten. Of iemand moet zelf aangeven daar geen prijs op te stellen.
- Elkaar accepteren zoals je bent.
- We gaan met elkaars spullen om, zoals wij willen dat met onze spullen wordt omgegaan.
- We doen alleen dingen waarvan we kunnen weten dat een ander dat ook leuk vindt.
- Elkaar op uiterlijk respecteren.
- We zeggen 1 keer wat we van de ander verwachten: (bv. ik wil dat je dat niet meer zegt)

Het kan voorkomen dat de leerkrachten niets in de gaten hebben.

Daarom verwachten we van de ouders dat ze op school aangeven als men het idee heeft dat er onvoldoende aandacht aan pesten wordt gegeven. Thuis lijken die vaak anders dan op school. De school moet in ieder geval op de hoogte zijn van stappen die ouders eventueel zelf nemen. Leerkrachten zullen pestgedrag ook aan de ouders melden.

Repressieve maatregelen:

A. De mentor

1. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken leerlingen besproken door de mentor van de leerlingen. Dit gesprek staat niet op zichzelf, maar wordt regelmatig herhaald om het probleem aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in het leerlingvolgsysteem van zowel de pester als de gepeste leerling.

2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt

3. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de leerling(en). Hij overhandigt de afdelingsleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

B. De afdelingsleider

1. Er is nu sprake van herhaald pestgedrag. De afdelingsleider heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beide.

2. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.

De ouders van de pester worden uitgenodigd en worden in het bijzijn van de pester op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden vermeld.

3. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.

4. Koppelt alle informatie weer terug aan de mentor.

C. Externe hulpverlening

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt ertoe verplicht om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijden en dus niet tijdens schooltijd. Het doel van dit programma is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. Hier kan gedacht worden aan JPP, Schoolmaatschappelijk werk etc.

D. Schorsing

Indien het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en/ of de ouders van de leerling onvoldoende mee werken om het probleem ook aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen zoals schorsing.

Hoe kan pestgedrag kenbaar gemaakt worden?

- Alle ouders en leerlingen kunnen echt pestgedrag aan hun eigen leerkracht melden.
- Mocht een leerling of ouder daarna liever met een andere leerkracht / ouder praten, dan kan dat bij de contactpersoon zoals die vermeld staan in de schoolgids.

De concrete pedagogische invulling:

Hulp aan de gepeste leerling

De leerling die gepest is, heeft een heel vervelende ervaring meegemaakt. Het zal die moeten gaan verwerken. De leerling krijgt de gelegenheid om met een contactpersoon regelmatig bij te praten. Deze contactpersoon is in eerste instantie de mentor. Tevens is er een coördinator pesten in het team aanwezig.

Op vaste tijden heeft de leerling contact met zijn mentor om te vertellen wat er zoal goed als fout is gegaan in die week. De frequentie van de afspraken zal in het begin vrij groot zijn (b.v. 1 maal per week). Later kan de frequentie, indien mogelijk, worden teruggebracht naar bijvoorbeeld 1 maal per maand. Het initiatief van de bijeenkomsten

zal, zeker in het begin, van de contactpersoon uit moeten gaan. Het vertrouwen bij deze leerlingen is vaak zo geschaad dat zij niet zelf hierin het initiatief durven te nemen. Zo nodig zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.

Hulp aan de pester

Leerlingen die pesten hebben een zwakke controle over hun agressie. De hulp aan deze leerlingen bestaat uit een aantal activiteiten:

- Een gesprek waarin zal worden aangegeven welk gedrag niet getolereerd zal worden. Er wordt een schriftelijk verslag gemaakt.
- Een duidelijke afspraak voor een vervolgesprek en welke maatregel er zal volgen indien het gedrag zich weer voordoet. Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld, zodat al het personeel alert is. De ouders worden geïnformeerd.
- Van alle gesprekken met de pester en/ of ouders worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt, voert de mentor een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen. Daarnaast proberen we de pester gevoelig te maken voor hetgeen hij/zij aanricht bij het gepeste kind.
- Als het pestgedrag blijft voortduren schakelt de school professionele hulp in.

Hulp aan de zwijgende middengroep

De zwijgende middengroep is van vitaal belang voor de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben leerlingen die pesten weinig meer te vertellen. De middengroep is te mobiliseren, niet alleen door de mentor, maar ook door ouders. Het volgende is van belang:

- Met de kinderen praten over pesten en hun eigen rol daarbij.
- Overleggen over mogelijke oplossingen, waarbij zij zelf een actieve rol spelen.

De ouders

Voor de ouders van de gepeste leerling is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van de gepeste leerling zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind. Daarnaast met enige regelmaat ouders vragen hoe het met hun kind gaat. (in de eerste periode eens in de twee weken, later afbouwen naar een keer in de maand)

De ouders van de pester(s) moeten op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij moeten weten dat hun kind gedrag vertoont waarover zij zich ernstig zorgen moeten maken. De ouders van de tussengroep moeten zich bij de mentor kunnen melden als zij van hun kind horen dat er een leerling stelselmatig gepest wordt. Deze ouders moeten weten dat wij hen niet als bemoeizuchtig bestempelen en waarin de school verlangt van de ouders dat zij dit samen met de school gaan aanpakken.

Ouders kunnen hun kinderen op een eenvoudige wijze gevoelig maken voor het onderwerp pesten door met hun kinderen hierover te praten. Door dit te doen geven zij in eerste plaats aan, weet te hebben van dit verschijnsel. In de tweede plaats kunnen zij tegenover hun kinderen de eigen gevoelens over het pesten tonen. Zij zeggen dan

bijvoorbeeld dat zij het verschrikkelijk vinden als leerlingen elkaar pesten. Dat als hun kind het ziet, niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind dit niet durft, hetgeen wat er is gebeurd altijd aan de ouders of aan de mentor moet vertellen.

De mentor:

De mentor heeft een zeer belangrijke rol. De mentor zal duidelijk moeten maken welk gedrag niet acceptabel is. De leerkracht biedt de gepeste leerling bescherming en spreekt de middengroep aan. Daartoe heeft de leerkracht een aantal hulpmiddelen ter beschikking:

- De leerkracht bespreekt meerdere malen de eerder gemaakte afspraken
- De leerkracht bespreekt het probleem met de gehele groep.
- Er kan teruggerepen worden op het protocol; met de groep worden nieuwe afspraken gemaakt waarbij gewezen wordt op de straffen voor degene die zich niet aan de afspraken houdt.
- Verslaglegging vindt daar waar nodig in het voor de school desbetreffende leerling volgsysteem magister.

Protocol cyberpesten

Internetprotocol

Bij aanvang van het schooljaar is de tekst bekend bij de leerlingen omtrent het internetprotocol, (zie bijlage). De mentor legt uit waarom goede afspraken omtrent internetgebruik erg belangrijk zijn en dat iedereen zich aan deze afspraken dient te houden. Door deze regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen de leerlingen en de ouders, als er zich ongewenste situaties zich voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Indien dit geen resultaat heeft zal er volgens het stappen plan gewerkt worden welke bekend is bij de leerlingen, ouders en leerkrachten.

Wat wordt er onder Cyberpesten verstaan?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is.

Vormen van cyberpesten

Er zijn vele vormen van cyberpesten: anonieme berichten versturen, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden en stelen en misbruiken, haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een e-mail bom.

Effecten

De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Opnames die via de webcam worden gemaakt, worden vastgelegd door een ander. Deze opnames verdwijnen nooit meer. Over de hele wereld kan een foto op een site staan. Foto's die eenmaal op internet staan zijn soms niet meer te verwijderen.

Welke verantwoordelijkheid heeft de school

Soms gebeurt pesten buiten de school. Toch heeft de school er veel last van. Het ruziën en pesten gaat op school door. Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren. Pesten heeft effect op het schoolklimaat. Het Het Saenredam verzorgt duidelijke en gecommuniceerde normen en waarden en de handhaving daarvan, ook digitaal. De scholen moeten zich niet laten verrassen door incidenten.

Cyberpesten kan strafbaar zijn

Er zijn verschillende vormen van cyberpesten die strafbaar zijn (zie bijlage). Leerlingen en docenten/directie realiseren zich dat vaak niet. Evenals wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld.

Preventieve maatregelen

Met interactie, instructie en klassenmanagement creëren wij voorwaarden voor een pedagogisch klimaat waar elk kind tot zijn recht komt. Als wij hier stap voor stap verbetering in aanbrengen, werken we ook aan veiligheid.

Hoe werken we daar in de klas aan?

- Werken met een cyberpest protocol.
- De manier waarop we kinderen begeleiden op het internet.
- Klassengesprekken over het onderwerp veilig internet.
- Leerlingen dienen zich bewust te worden dat wat als een "geintje" wordt ervaren hoeft niet zo over te komen.
- Bewustwording van de 10 gouden regels
- Geef steun en luister naar de leerling.

Aanpak

Het kan natuurlijk voorkomen dat ondanks alle maatregelen in de preventieve sfeer het cyberpesten alsnog gebeurt. Als gezien wordt, of door onderzoek bij vermoeden of horen dit bevestigd wordt, dan gaan we over tot de volgende aanpak

- Adviseer de leerling bewijslast te verzamelen/berichten te bewaren en op te slaan.
- Probeer de dader te achterhalen via systeembeheerder en slachtoffer. Soms is de identiteit van de dader te achterhalen door uit te zoeken vanaf welke computer op school het bericht is verzonden.
- Bespreek het met de vertrouwenspersoon.
- Spreek de pesters aan.
- Voer eventueel een klassengesprek.
- Neem contact met de ouders op.
- Vervolgens afspraken vastleggen in de brief waarom internet protocol en te ondertekenen. De leerling bewaart zijn/haar contract en wij bewaren een kopie.

Repressieve maatregelen:

Zie repressieve maatregelen pestprotocol.

Stappen plan bij (cyber)pesten

Gedrag	Stappen	Door wie
Geconstateerd (cyber)pest gedrag	Gesprek over de omgangsregels welke zijn opgenomen in de schoolgids. Ingaan op de eventuele sancties	mentor
(Cyber)pesten blijft doorgaan	Gesprek met de ouders Schriftelijk vastleggen afspraken (cyber)pesten en opnemen in dossier van de leerling	Mentor in overleg met pest coördinator, gedragswetenschapper en/of directie
Negatief gedrag blijft gehandhaafd. Geen verbetering merkbaar	Protocol time-out, schorsing en verwijdering tredt in werking	Directeur en/of afdelingsleider
Strafbare feiten m.b.t. cyberpesten (zie bijlage)	Wijkagent overleg over vervolgstappen	Directeur en/of afdelingsleider

Bijlagen:

- Stappenplan uitgebreid
- Stappenplan kort
- Registratie formulier pesten
- Evaluatie formulier pesten
- Voorbeeld tien gouden regels
- Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen
- Gebruik computers en internet protocol Het Saenredam
- Strafbare feiten en de wettelijke bepalingen Cyberpesten

Het stappenplan na een melding van pesten

Iedereen die werkzaam is binnen de school heeft een verantwoordelijke taak om pesten te herkennen en te bestrijden. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de mentor om hulp en overleg in gang te zetten.

Het hieronder weergegeven stappenplan is een algemene leidraad; als een interventie succes heeft, kunnen vervolgstappen achterwege blijven. Het in het stappenplan genoemde traject bij aanhoudend pesten is geen automatisme; per leerling wordt bekeken welke maatregelen het meest passend zijn. Hierbij kunnen verschillen tussen klassen optreden, wat onder andere te maken heeft met de psychosociale context die niet in alle klassen dezelfde is.

A. De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen. Verslag magister.
2. De mentor neemt contact op met de ouders van de pester en de gepeste en betreft hen bij de oplossing.
3. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
4. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
5. Indien het probleem escaleert, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider van de leerling(en). Hij overhandigt de afdelingsleider het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.
6. Indien het probleem escaleert (zie 5) worden de ouders/verzorgers op de hoogte gesteld en zo nodig betrokken bij het vinden van een oplossing. Verslag in magister.

B. De afdelingsleider/pestcoördinator

1. De afdelingsleider kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
3. In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk:
  - confronteren
  - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen

- helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.

4. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis bij externe instanties. Verslag in Magister.

6. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.

7. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.

8. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

C. Verplichte hulp

Wanneer de pester opnieuw in pestgedrag vervalt, wordt hij door de school ertoe verplicht om individueel een programma te volgen. Dit vindt plaats in de eigen tijd en dus niet tijdens schooltijd. Het doel van dit programma is reflectie en het gevoelig maken van de pester voor wat hij aanricht bij de gepeste leerling. De ouders worden van dit project op de hoogte gesteld en melden aan de school of het programma daadwerkelijk gevolgd wordt.

D. Schorsing

Wanneer de verplichte hulp geen blijvende vruchten afwerpt, volgt een schorsing van een dag. Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt krijgt de pestende leerling een langere schorsing, dit in overleg met de afdelingsleider.

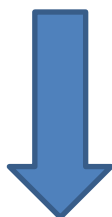
E. Verwijdering van de vestiging

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan verwijdering of detachering naar een andere school.

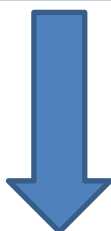
Verkort stappenplan

mentor praat met pester en gepeste en beide leerlingen samen, maakt afspraken zet dit in magister

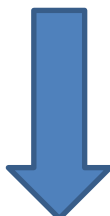
mentor neemt contact op met ouders van de pester en gepeste en betreft hen bij de oplossing

Wanneer het probleem escaleert, meldt de mentor het gedrag aan de afdelingsleider, overhandigt het dossier. Afdelingsleider gaat in gesprek met de leerlingen en stelt ouders op de hoogte van de vervolgstappen.

Wanneer pester opnieuw in pestgedrag vervalt wordt hij verplicht om een extern individueel programma te volgen.

Verwijdering/detachering

Indien de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag liggen er geen perspectieven meer tot verandering. Er rest de school niets anders dan verwijdering of detachering naar een andere school.

Registratieformulier pesten

<p>Incident</p> <p>Datum: Tijdstip: Groep: Groepsleerkracht:</p>	<p>Categorieën</p> <p>Pesten</p> <p>☐ Digitaal pesten ☐ Fysiek pesten ☐ Psychologisch pesten ☐ Verbaal pesten</p>
<p>Dader</p> <p>Naam leerling:</p> <p>Achterliggende oorzaak</p> <p>Bijkomende factoren</p>	<p>Slachtoffer</p> <p>Naam leerling:</p> <p>Achterliggende oorzaak</p> <p>Bijkomende factoren</p>
<p>Plan van aanpak</p> <p>Pedagogisch</p> <p>☐ Extra expertise gedragsverbetering ☐ Extra sociaal-emotionele expertise ☐ Inzet ouders/verzorgers ☐ Nazorg slachtoffer ☐ Omgeving aanpassen ☐ Vaardigheden leren</p> <p>Schoolmaatregel</p> <p>☐ Plan van aanpak opstellen ☐ Plan van aanpak bijstellen ☐ Naar andere klas ☐ Naar andere school</p>	<p>Plan van aanpak</p> <p>Pedagogisch</p> <p>☐ Extra expertise gedragsverbetering ☐ Extra sociaal-emotionele expertise ☐ Inzet ouders/verzorgers ☐ Nazorg slachtoffer ☐ Omgeving aanpassen ☐ Vaardigheden leren</p> <p>Schoolmaatregel</p> <p>☐ Plan van aanpak opstellen ☐ Plan van aanpak bijstellen ☐ Naar andere klas ☐ Naar andere school</p>
<p>Toelichting</p>	<p>Toelichting</p>
<p>Plan van aanpak zwijgende middengroep</p>	
<p>Geplande evaluatie</p>	<p>Handtekening</p>

Evaluatieformulier (cyber)pesten

Gesprek

Datum:

Tijdstip:

Aanwezig:

Notulist:

Resultaten

0 Plan van aanpak is succesvol en wordt losgelaten.

0 Plan van aanpak is succesvol, maar wordt doorgezet terugval van het gedrag te voorkomen.

0 Plan van aanpak is niet succesvol en wordt bijgesteld door de leerkracht en de orthopedagoog.

0 Plan van aanpak is niet succesvol en wordt bijgesteld door alle betrokkenen.

0 Plan van aanpak is niet succesvol, daarom wordt er besloten tot in werking treden van protocol time out, schorsing en verwijdering

Afspraken

Datum van de volgende evaluatie:

Aanwezig bij de volgende evaluatie:

Plan van aanpak wordt bijgesteld door:

Datum van het overleg met ouders/verzorgers:

Aanwezig bij het overleg met ouders/verzorgers:

Toelichting

Handtekening

Voorbeeld van de 10 gouden regels vanuit het pestprotocol voor de leerlingen:

- 1. Je accepteert een leerling zoals hij of zij is.**
- 2. Wees en doe aardig tegen elkaar tijdens het werken of spelen en in de klas.**
- 3. Alle leerlingen mogen meedoen tijdens het samenwerken of spelen.**
- 4. Je vraagt altijd vooraf of je spullen van een ander mag lenen en je bent dan zuinig op de spullen van een iemand anders.**
- 5. Je behandelt een ander, zoals je zelf ook behandeld wil worden.**
- 6. Probeer begrip te tonen voor de verschillen die er zijn tussen verschillende leerlingen. Praten en lachen doe je met elkaar.**
- 7. Je blijft van elkaar af en zegt ook geen nare dingen tegen elkaar. Problemen los je op door met elkaar te praten en je kunt hulp vragen bij de leerkrachten.**
- 8. Ruzie los je op met woorden, is dat moeilijk vraag dan of de leerkracht met jullie mee kan praten om de ruzie op te lossen.**
- 9. Als je ziet dat een leerling gepest wordt, dan vertel je dat aan de leraar. Dat is samen andere leerlingen helpen!!!!**

Wat kun je doen om digitaal pesten en misbruik te voorkomen

Tips voor leerlingen

- Bedenk dat niet alles waar is wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart hotmail adres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft
- Gebruik altijd een bijnaam als chat
- Zorg dat je wachtwoorden geheim blijven en niet makkelijk te raden zijn. Als anderen wel binnen zijn gekomen, neem dan contact op met de beheerder van de site of verander je wachtwoord.
- Als je een vervelend gevoel heb over iets wat je hebt gezien of meegemaakt, vertrouw dan op je gevoel en vertel het aan iemand die je vertrouwt. Blijf zelf respectvol naar anderen, scheld niet terug.
- Ga weg uit de chatroom als er iets vervelends gebeurt.
- Verwijder onbekende mensen uit je contactlijst.
- Bel of mail niet zomaar met personen die je alleen van internet kent, spreek niet met ze af zonder dat je ouders dit weten.
- Verstuur zelf geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van chatten kent. Let vooral op bij foto's van jezelf. Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn. Foto's kunnen ook bewerkt worden.

- Wees zeer voorzichtig met het gebruik van je webcam. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien of voor doeleinden worden gebruikt worden die jij niet wilt.

Wat kun je tegen cyberpesten en misbruik doen?

- Niet persoonlijk opvatten als het van mensen komt die je niet kent. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijker gaan schelden
- Reageer niet op pestmails of ander digitale pesterijen. Verwijder de e-mail zo mogelijk zonder hem te openen.
- Blokkeer de afzender.
- Bewaar de bewijzen. Maak een print of sla ze op. Van het IP adres van de e-mail kan soms worden afgeleid van welke computer de e-mail verzonden is.
- Ga naar je mentor of afdelingsleider toe op school. Deze zal je verder helpen om het pestgedrag te stoppen
- Bij stalken kun je aangiften doen bij de politie. Het is strafbaar.

Gebruik computers en internetprotocol op het Het Saenredam

- Tijdens het gebruik van computers (in de computerlokalen en bij gebruik van een laptop) wordt er niet gegeten en gedronken en zet je je tas onder de computertafel.
- Je mag alleen onder begeleiding op de computer werken.
- Je gaat fatsoenlijk en netjes om met het gebruik van de computers en/of printers.
- Aan het einde van de les zorg je ervoor dat de computer is afgesloten.
- Je gebruikt de computers alleen voor schooldoeleinden en zorgt ervoor dat je leerlingnummer en wachtwoord niet door anderen wordt gebruikt.
- Je gebruikt op het internet alleen je voornaam. Andere persoonlijke gegevens zoals foto's, achternaam, adres en telefoonnummer houd je voor jezelf. Het adres en telefoonnummer van de school geef je alleen door na toestemming van de docent.
- Je maakt via internet geen afspraken met onbekenden.
- Bij het gebruik van een zoekmachine, bijvoorbeeld Google, gebruik je nooit zoekwoorden die te maken hebben met seks, discriminatie, geweld of grof taalgebruik;
- Chatten, IMO en MSN-en is op school niet toegestaan.
- Als je op internet vervelende informatie tegenkomt, waarschuw je direct de docent.
- Het is verboden elkaar of docenten binnen of buiten lestijd te filmen en deze filmpjes op You Tube of een ander platform op internet te zetten. Dit geldt ook tijdens excursies, reizen en andere buitenschoolse activiteiten.
- Downloaden van bestanden mag alleen na toestemming van de docent.
- Aan de instellingen van de computer, bijvoorbeeld een bureaubladachtergrond, mag je niets veranderen.
- Je gebruikt geen scheldwoorden als je een email verstuurt. Je antwoordt nooit op vervelende mailberichten die te maken hebben met seks, geweld, racisme of mensen die je iets willen verkopen. Vervelende mails laat je aan je docenten zien zodat zij actie kunnen ondernemen

CYBERPESTEN VOLGENS DE WET

Hierbij een overzicht van de meest voorkomende wetten waar cyberpesten onder kan vallen en eventueel een mogelijke strafmaat die hierbij hoort.

Belaging (stalken)

Belaging is terug te vinden in het Strafwetboek onder artikel 442bis dat bijgevoegd werd bij artikel 2 van de wet van 30 oktober 1998.

De wettelijke bestanddelen zijn de volgende:

- Een belaging: Het lastigvallen van iemand zodat het voor die persoon overlast meebrengt, ook een handeling die niet herhaald wordt kan het misdrijf opleveren.
- Een ernstige verstoring van de rust van iemand, iemand moet gevisieerd worden.
- De dader wist of had moeten weten dat hij door zijn gedrag de rust van die bewuste persoon ernstig zou verstoren; er is dus geen bijzonder opzet vereist.

Hieruit kunnen we duidelijk afleiden dat cyberpesten valt onder belaging, verstoring van de rust en overlast. Deze zijn zeker aanwezig bij cyberpesten. Ook is er het feit dat er geen bijzonder opzet vereist is. De daders van cyberpesten zijn zich meestal niet bewust van wat ze doen.

Strafmaat

De strafmaat in dit geval kan oplopen tot een gevangenisstraf van 15 dagen tot 2 jaar en/of een geldboete van 50 tot 300 euro.

Belaging is een klachtmisdrijf, dit betekent dat het alleen vervolgt kan worden als de persoon die belaagd wordt een klacht indient.

Zedenfeiten

Hiervoor belanden we in het strafrechtboek bij Artikel 383 en 383bis dat de volgende titel heeft meegekregen; "Openbare schennis van de goede zeden". We filteren het belangrijkste gedeelte uit de 2 artikels:

"Hij die liederen, vlugschriften of andere geschriften, al dan niet gedrukt, afbeeldingen of prenten, die strijdig zijn met de goede zeden, tentoonstelt, verkoopt of verspreidt..."

"Hij die, met het oog op de handel of de verspreiding, liederen, vlugschriften, geschriften, afbeeldingen of prenten, die strijdig zijn met de goede zeden, vervaardigt, in voorraad heeft en door enig publiciteitsmiddel bekendmaakt..."

"Hij die zinnebeelden, voorwerpen, films, foto's, dia's of andere beeldragers die houdingen of seksuele handelingen met pornografisch karakter voorstellen waarbij minderjarigen betrokken zijn of worden voorgesteld, tentoonstelt, verkoopt,

verhuurt, verspreidt, uitzendt of overhandigt..." Hieruit kunnen we duidelijk afleiden dat alle vormen van cyberpesten die een seksuele aard hebben, bijvoorbeeld foto's plaatsen op websites of bepaalde filmpjes publiekelijk maken, strafbaar zijn. Het in bezit hebben van dit soort foto's is strafbaar.

Strafmaat

Er staan op deze vergrijpen verschillende straffen, al naargelang de ernst van de zaak kan de straf oplopen tot een gevangenisstraf van 2 jaar en een fikse boete.

Laster en eerroof

Hiervoor gaan we kijken naar hoofdstuk 5 uit het Strafwetboek: "*Aanranding van de eer en goede naam van personen*". Meerbepaald artikel 443: "*Hij die in de hierna aangeduide*

gevallen aan een persoon kwaadwillig een bepaald feit ten laste legt, dat zijn eer kan krenken of hem aan de openbare verachting kan blootstellen, en waarvan het wettelijke bewijs niet wordt geleverd, is schuldig aan laster, wanneer de wet het bewijs van het ten laste gelegde feit toelaat, en aan eerroof, wanneer de wet dit bewijs niet toelaat".

Voorwaarden:

- Er moet kwaad opzet in het spel zijn.
- Hij moet beschuldigd worden van een feit.
- Dit feit moet zijn goede naam besmeuren.
- Het moet openbaar gemaakt worden.

Eerroof is de aantijging van bepaalde feiten waarvan de wet het bewijs niet toelaat. De aantijging is steeds strafbaar ongeacht de echtheid van het bewijs. (Als iemand stelt dat je vader niet jou echte vader is). *Laster* is een valse aantijging van een bepaald feit

waarvan de wet het bewijs dus wel toelaat. Wanneer de persoon tegen wie de aantijging gericht is definitief is vrijgesproken wegens het verweten feit kan er sprake zijn van laster.

Strafmaat

De strafmaat in dit geval kan oplopen van 8 dagen tot een jaar en geldboetes van maximaal 1000 euro.

Dit alles wordt nog eens uitgebreid in artikel 448 waar staat: "*Hij die hetzij door daden, hetzij door geschriften, prenten of zinnebeelden iemand beledigt in een van de omstandigheden in artikel 444 bepaald*".

Dit betekent dat je door beledigende afbeeldingen van iemand op een website te zetten je jezelf ook strafbaar maakt!

Artikel 449 zegt het volgende:

"Wanneer bewezen kan worden dat iemand dit gedaan heeft zonder publiek belang en enkel uit privaat belang en met als doel schade te berokkenen spreken we van kwaadwillige rechtbaarmaking."

Strafmaat

Straffen voor deze vergrijpen liggen bij een gevangenisstraf van 8 dagen tot maximaal 1 jaar en geldboetes van maximaal 1000 euro.